

DOI: 10.32837/olj.v0i14.812

UDC 81»144: 811.111 / 811.161.2

ПРЯМА ТА ОПОСЕРЕДКОВАНА АКТУАЛІЗАЦІЯ АРХІСЕМИ
«НАСЕЛЕНИЙ ПУНКТ» В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ:
ЗІСТАВНИЙ АСПЕКТ

Оксана Кодубовська¹

Abstract

The article deals with the contrastive analysis of direct and indirect actualization of the arch-seme «inhabited place» in the English and Ukrainian languages. The systemic organization of the vocabulary makes it possible to describe it, creates classifications and single out the relations between separate units. The usage of the notion of *lexical-semantic group*, which unites words due to nuclear element of their seme structure, arch-seme, made it possible to study lexical units denoting an inhabited place. The aim of the article is singling out isomorphic and allomorphic features of the actualization of the arch-seme «inhabited place» in the English and Ukrainian languages. During the research the group of the nouns which actualize the arch-seme «inhabited place» directly or indirectly in their seme structure is defined as the lexical-semantic group «inhabited place». Direct actualization of the arch-seme takes place in the English and Ukrainian languages when word combinations *inhabited (populated / settled) place (area)* and *населений пункт* are used in the dictionary definitions. Indirect actualization of the arch-seme takes place when appellatives are defined with the help of other lexemes denoting an inhabited place in the dictionary definitions. The results of the research demonstrate the existence of isomorphic and allomorphic features in the meaning of vocabulary contrasted in the English and Ukrainian languages.

KEYWORDS: arch-seme, inhabited place, lexical-semantic group, appellative, lexeme, isomorphic and allomorphic features.

1. Вступ

Питання контрастивної семантики залишаються в колі інтересів сучасного мовознавства, про що свідчить ціла низка розвідок^{2 3 4}, направлених на встановлення ізоморфних та аломорфних рис у відповідних системах лексики як близько-, так і віддаленоспоріднених мов. Наразі дослідження націлені на розробку лексичної типології у межах універсальних закономірностей у розвитку значень слів⁵, спільних і диференційних рис у семантичній організації лексики⁶, системної організації одиниць

¹ Kodubovska O. O., Candaidate of Philological Sinces, Zhytomyr Ivan Franko State University, vul. Velyka Berdychivska, 40, Zhytomyr, Ukraine, 10008, tel.: 0631931515; e-mail: kodubovskaya@gmail.com,
ORCID ID: 0000-0002-1470-3079

² Breugel F. van. 1998, 6

³ Chomsky N. 1978, 5

⁴ Koch P. 2001, 1142

⁵ Материнська О. 2009, 24–25

⁶ Удинська А. Г. 2004, 44

окремих лексико-семантичних полів⁷. Саме тому наше дослідження, присвячене зіставному аналізу особливостей актуалізації архісеми «населений пункт» у віддаленоспоріднених мовах є **актуальним**.

Дослідження системної організації лексики дозволяють комплексно описати лексичну систему мови, виявити відношення між словами, створити класифікації лексики. Саме тому, у нашому дослідженні залучено поняття лексико-семантичної групи (ЛСГ) як системного угруповання, об'єднаного базовим семантичним компонентом, архісемою, що дозволяє здійснити системний опис лексики⁸. **Метою** нашого дослідження є виявлення ізоморфних та аломорфних рис актуалізації архісеми «населений пункт» в англійській та українській мовах. **Предмет дослідження** – спільні та відмінні риси актуалізації архісеми «населений пункт» в англійській та українській мовах. **Об'єкт дослідження** – лексичні одиниці на позначення населеного пункту в англійській та українській мовах. **Матеріал дослідження** складають тлумачні словники англійської^{9,10,11} та української мов^{12,13}.

2. Методологія

Лексичні одиниці на позначення населеного пункту розглядаємо як впорядковане угруповання, лексико-семантичну групу (ЛСГ) *населений пункт*. Останню визначаємо як угруповання іменників, систему апелятивів, які актуалізують архісеми «населений пункт» прямо або опосередковано у своїй семній структурі як таку, що задає інтенціонал кожному конститuentу групи. Тому, до ЛСГ населений пункт зараховуємо лексеми, що об'єднуються архісемою «населений пункт». Водночас розглядаємо значення «населений пункт» як семантичне ядро досліджуваної ЛСГ.

3. Результати та дискусії.

Актуалізація архісеми «населений пункт» в мовах, що зіставляються, відбувається прямо або опосередковано. В англійській мові найбільш наближене значення до словосполучення *населений пункт* мають словосполучення *inhabited (populated / settled) place (area)*. Використання зазначених лексичних одиниць у словникових дефініціях свідчить про пряму актуалізацію архісеми. В українській мові пряма актуалізація відбувається завдяки наявності у словниковій дефініції лексичної одиниці домінанти ЛСГ *населений пункт*. В сучасній англійській мові виокремлено 3 лексичні одиниці, які актуалізують архісеми прямо. В свою чергу, в українській мові виділено – 9 апелятивів, які актуалізують архісеми прямо (Рис.1).

⁷ Іваненко Н. В. 2007, 60–61

⁸ Шевчук О. О. 2011, 217

⁹ English Oxford Living Dictionaries

¹⁰ Longman Dictionary of Contemporary English

¹¹ Merriam-Webster

¹² Великий тлумачний словник сучасної української мови 2005

¹³ Словник української мови : в 11 т.

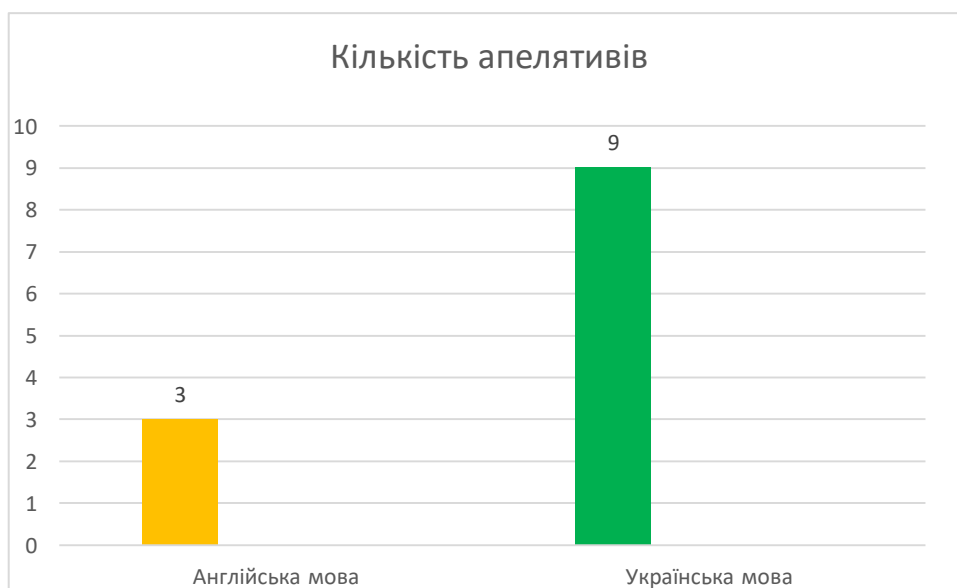

Рис. 1. Пряма актуалізація архісеми в англійській та українських мовах

Використання словосполучень *inhabited/settled/populated(ous) area/place* виокремлено в дефініціях слова *town* та *settlement*. Перше визначається як *a densely populated urban area, typically smaller than a city and larger than a village, having some local powers of government and a fixed boundary*¹⁴, друге – *place or region newly settled*¹⁵. Можливим є додаткове використання в словниковій дефініції назви іншого типу населеного пункту, через яку визначається лексема та порівняння з іншими населеними пунктами: *city – an inhabited place of greater size, population, or importance than a town or village*¹⁶.

В українській мові серед лексем, що актуалізують архісеми прямо, виділяємо наступні: *місто – великий населений пункт; адміністративний, промисловий, торговий і культурний центр*¹⁷¹⁸; *село – населений пункт (звичайно великий) неміського типу, жителі якого займаються перев. обробіткою землі*¹⁹²⁰. Використання інших лексем на позначення населеного пункту також має місце поряд з прямою актуалізацією архісеми. Наприклад, у семній структурі українських апелятивів *селище*, що визначається в словнику як *населений пункт у сільській місцевості; село*²¹ та лексеми *поселення – населений пункт, селище*²² знаходимо опосередковану актуалізацію архісеми, коли в словниковій дефініції використовується ще одна лексема на позначення населеного пункту – *село* та *селище*.

Опосередкована актуалізація архісеми відбувається у слів, в словникових дефініціях яких використовується одна чи декілька лексичних одиниць, що позначають населений пункт, та мають у своєму семному складі архісеми «населений пункт». У

¹⁴ Collins Free Online Dictionary

¹⁵ Merriam-Webster

¹⁶ Merriam-Webster

¹⁷ Великий тлумачний словник сучасної української мови 2005, 679

¹⁸ Словник української мови Т. 4: І–М. 1973, 751

¹⁹ Великий тлумачний словник сучасної української мови 2005, 1305

²⁰ Словник української мови Т. 9: С. 1978, 119

²¹ Словник української мови Т. 9: С. 1978, 118

²² Великий тлумачний словник сучасної української мови 2005, 1076

сучасній англійській мові виокремлюється 121 лексема, в українській мові – 63 апелятиви, що реалізують поняття *населений пункт* опосередковано (Рис.2).

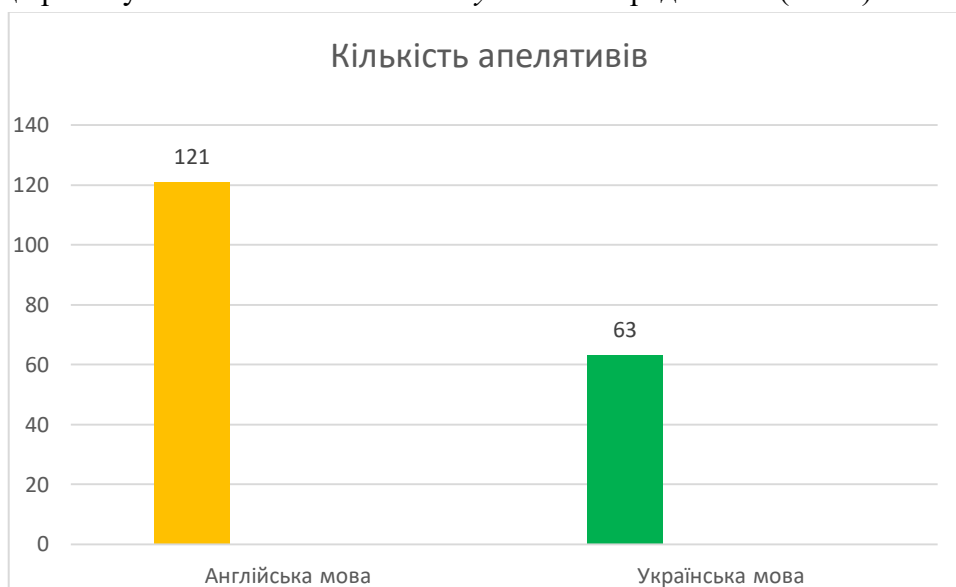

Рис.2. Опосередкована актуалізація архісеми в англійській та українських мовах

В англійській мові опосередкована актуалізація архісеми відбувається завдяки використанню апелятива *settlement* у словниковій дефініції членів ЛСГ: *exurb (a region or settlement that lies outside a city and usually beyond its suburbs and that often is inhabited chiefly by well-to-do families²³); kibbutz (a communal farm or settlement in Israel²⁴); terramara (a late Neolithic or early Bronze Age lake dwelling or settlement of northern Italy known from remains found in mounds of the Po valley²⁵).*

У словникових дефініціях членів ЛСГ *населений пункт* використовуються й лексеми *city* та *town*, які актуалізують архісеми прямо. Наприклад, *asphalt jungle* описується як *a big city²⁶*; *free city* визначається як *a self-governing city²⁷*; *open city* має значення *a city which is a military objective but is completely demilitarized and left open to enemy occupation in order to gain immunity, under international law, from bombardment and attack²⁸*; *market town* описується як *is a town, especially in a country area, that has or used to have a market in it²⁹*; *commuter town* – *a town that is home mainly to commuters³⁰*. Крім того, у композитів архісема репрезентується основою, а у похідних – кореневим морфом.

Цілі низка апелятивів на позначення населеного пункту визначається за допомогою лексеми *village: barangay – In the Philippines: a village, suburb, or other*

²³ Merriam-Webster

²⁴ Merriam-Webster

²⁵ Merriam-Webster

²⁶ Merriam-Webster

²⁷ Merriam-Webster

²⁸ Collins Free Online Dictionary

²⁹ Collins Free Online Dictionary

³⁰ Collins Free Online Dictionary

*demarcated neighbourhood*³¹; *douar* – *an Arabian village consisting typically of a group of tents or huts that encircle an open space*³²; *dorp* – *village*³³; *kainga* – *a Maori village*³⁴.

Використання двох лексем для визначення конститuentів ЛСГ *населений пункт* продемонстровано в словникових статтях цілої низки апелютивів. Наприклад, для опису лексеми *boom town* – *a town or city that suddenly becomes very successful because there is a lot of new industry*³⁵ використовуються апелютиви *town* та *city*. Для пояснення значення лексеми *clanchan* – *Scottish and Irish dialect a small village*; *hamlet*³⁶ та *thorp* – *a village or hamlet*³⁷ вжито комбінацію іменників *hamlet* та *village*.

Для англійської мови характерним є порівняння типу населеного пункту, що пояснюється, з декількома іншими. Наприклад, визначення слова *city* містить протиставлення апелютивам, що позначають *town* та *village*: *an inhabited place of greater size, population, or importance than a town or village*; а тлумачення слова *village* включає порівняння з *hamlet* та *town* – *a group of houses and associated buildings, larger than a hamlet and smaller than a town, situated in a rural area*³⁸.

Лексичні одиниці можуть визначатись в словнику через різні апелютиви на позначення населеного пункту. У своєму першому значенні лексема *burg* описується як *an ancient or medieval fortress or walled town*, а в другому – як *North American informal a town or city*³⁹. Лексема *town* тлумачиться в першому значенні як *a compactly settled area usually larger than a village but smaller than a city*, протиставляючись двом іншим типам населених пунктів (*village* та *city*), та в другому значенні – як *an English village having a periodic fair or market*⁴⁰, прирівнюючись до одного з типів населеного пункту, зазначеного в попередній дефініції (*village*).

Апелютиви можуть містити в своїх дефініціях різні лексеми на позначення населеного пункту. Наприклад, іменник *dorp* тлумачиться як *village*⁴¹ або *a small town or village*⁴².

Українська лексема *місто* використовується в словникових дефініціях таких слів: *метрополія (місто-держава)*⁴³; *порт (приморське місто)*⁴⁴. За допомогою лексеми *селище* в тлумачному словнику визначаються лексеми: *селища (селище)*⁴⁵; *улус (селище тюрко-монгольських народів у Центральній і Середній Азії та Сибіру)*⁴⁶.

Опосередкована актуалізація можлива при поєднанні декількох лексем (*місто* та *селище*) у словникових дефініціях окремих членів ЛСГ *населений пункт*. Наприклад,

³¹ English Oxford Living Dictionaries

³² Merriam-Webster

³³ Merriam-Webster

³⁴ Collins Free Online Dictionary

³⁵ Longman Dictionary of Contemporary English

³⁶ Collins Free Online Dictionary

³⁷ Collins Free Online Dictionary

³⁸ English Oxford Living Dictionaries

³⁹ English Oxford Living Dictionaries

⁴⁰ Merriam-Webster

⁴¹ Merriam-Webster

⁴² Cambridge Dictionary

⁴³ Словник української мови Т. 4: І–М. 1973, 694

⁴⁴ Словник української мови Т. 8: ПРИРОДА–РЯХТЛИВИЙ. 1977, 289

⁴⁵ Словник української мови Т. 9: С. 1978, 118

⁴⁶ Словник української мови Т. 10: Т–Ф. 1979, 432

лексема *пригород* у другому значенні визначається як *місто, селище, підпорядковане в адміністративному й економічному відношенні іншому, більшому місту*⁴⁷, а лексична одиниця *острог* як *огорожене частоколом місто, селище, яке було укріпленням пунктом*⁴⁸. Комбінація лексем *село* та *селище* у простежується у тлумаченні у дефініції іменника *слобода велике село, селище*⁴⁹; апелятивів *селище* та *поселення* в тлумаченні конституента ЛСГ *оселя – селище, поселення*⁵⁰. Для української мови характерним є одночасне використання у словниковій дефініції лексем, одна з яких актуалізує архісему прямо (*селище*), а інша опосередковано (*виселок*). Наприклад апелятив *хутір* визначається як *невелике селище, яке виникло внаслідок переселення людей із сіл, козачих станиць тощо; виселок*⁵¹. Так само апелятиви *хутір* та *виселок* використовуються в словниковій дефініції лексеми *фільварок (хутір або виселок)*⁵².

Ізоморфною рисою української мови є використання декількох лексем в тлумаченні конституентів ЛСГ у першому та другому значенні. Наприклад, у своєму першому значенні лексема *стійбище* визначається як *тимчасове поселення кочівників*, а в другому – як *селище осілих народностей Приамур'я та Сахаліну*⁵³, апелятив *селище* як *населений пункт* у першому та *поселення – у четвертому значенні*⁵⁴; *пригород* – як *населений пункт* у першому значенні та *місто, селище – у другому*⁵⁵. В свою чергу, лексема *пригород* актуалізує архісему опосередковано завдяки кореневому морфу.

Аналіз актуалізації архісеми лексичних одиниць на позначення населеного пункту демонструє наявність як ізоморфних, так і аломорфних рис у значенні зіставлюваної лексики в англійській та українській мовах.

4. Висновки та перспективи

Отже, ізоморфною рисою англійської та української мови є наявність у тлумаченні слів сполучень *inhabited/settled/populated(ous) area/place* та *населений пункт*, які прямо актуалізують архісему в семній структурі слова. Спільною для обох мов є додаткова до прямої опосередкована актуалізація архісеми в семній структурі лексеми через використання в словниковій дефініції іменника на позначення населеного пункту. Аломорфізм простежується у кількісній репрезентації прямої актуалізації архісеми «населений пункт».

Про опосередковану актуалізацію архісеми свідчить використання одного чи декількох конституентів ЛСГ *населений пункт* у словниковій дефініції аналізованої лексеми, що є ізоморфною рисою для української та англійської мов. Типовим для обох мов, що зіставляються, є використання різних лексем для тлумачення різних значень одиниці в межах однієї словникової статті, що свідчить про певні відмінності в

⁴⁷ Словник української мови Т. 8: ПРИРОДА–РЯХТЛИВИЙ. 1977, 597

⁴⁸ Словник української мови Т. 5: Н–О. 1974, 790

⁴⁹ Словник української мови Т. 9: С. 1978, 365

⁵⁰ Словник української мови Т. 5: Н–О. 1974, 759

⁵¹ Словник української мови Т. 11: Х–Я. 1980, 176

⁵² Словник української мови Т. 10: Т–Ф. 1979, 595

⁵³ Словник української мови Т. 9: С. 1978, 710

⁵⁴ Словник української мови Т. 9: С. 1978, 118

⁵⁵ Словник української мови Т. 8: ПРИРОДА–РЯХТЛИВИЙ. 1977, 597

семному складі семем одного полісеманта. Ізоморфною рисою є репрезентація архісеми кореневим морфом.

В українській мові можливим є тлумачення похідних слів за допомогою тих членів ЛСГ, від яких вони походять. Аломорфною рисою англійської мови є наявність композитів, де як основи входять апелятиви на позначення населеного пункту, семими яких прямо актуалізують архісеми. Характерним для англійської мови є порівняння в словниковій дефініції населеного пункту, що позначається лексемою, з одним або двома іншими типами населених пунктів. Аломорфізм простежується у використанні в тлумаченні англійських лексичних одиниць двох назв типів населеного пункту, що свідчить як про нівелювання розбіжностей між зазначеними назвами в конкретній дефініції, так і про можливість актуалізації сем, пов'язаних з однією із двох назв у мовленні.

Подальші перспективи розвідки вбачаються в аналізі особливостей актуалізації архісеми «населений пункт» на матеріалі близькоспоріднених мов.

BIBLIOGRAPHY

Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ–Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.

Іваненко Н. В. Системно-структурна організація лексико-семантичного поля добро в українській та англійській мовах. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Лінгвістика*. Херсон : ХДУ, 2007. Вип. 5. С. 60–64.

Материнська О. Меронімія як логіко-класифікаційний засіб організації лексичного фонду. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство)* : у 4 ч. Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2009. Вип. 81 (1). С. 24–27.

Словник української мови : в 11 т. / ред. кол. : І. К. Білодід (гол. ред.) та ін. Київ : Вид-во «Наукова думка», 1973. Т. 4: І–М. 840 с.

Словник української мови : в 11 т. / ред. кол. : І. К. Білодід (гол. ред.) та ін. Київ : Вид-во «Наукова думка», 1974. Т. 5: Н–О. 840 с.

Словник української мови : в 11 т. / ред. кол. : І. К. Білодід (гол. ред.) та ін. Київ : Вид-во «Наукова думка», 1977. Т. 8: ПРИРОДА–РЯХТЛИВИЙ. 929 с. Словник української мови : в 11 т. / ред. кол. : І. К. Білодід (гол. ред.) та ін. Київ : Вид-во «Наукова думка», 1978. Т. 9: С. 918 с.

Словник української мови : в 11 т. / ред. кол. : І. К. Білодід (гол. ред.) та ін. Київ : Вид-во «Наукова думка», 1979. Т. 10: Т–Ф. 659 с.

Словник української мови : в 11 т. / ред. кол. : І. К. Білодід (гол. ред.) та ін. Київ : Вид-во «Наукова думка», 1980. Т. 11: Х–Ь. 700 с.

Удинська А. Г. Метонімія і синекдоха на позначення людини (на матеріалі англійської та української мов). *Типологія мовних значень у діахронічному та зіставному аспектах* : зб. наук. пр. Донецьк : ДонУ, 2004. Вип. 10. С. 42–56.

Шевчук О. О. Лексико-семантична група «населений пункт» в східнослов'янських мовах: зіставний аспект. *STUDIA LINGUISTICA* : зб. наук. праць. Київ : ВПЦ «Київський університет». 2011. Вип. 5. Ч. 1. С. 216–220.

Breugel F. van. *Comparative Metric Semantics of Programming Languages: Nondeterminism and recursion*. Boston : Birkhauser, 1998. 219 p.

Cambridge Dictionary. URL : <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/>

Chomsky N. *Topics in the Theory of Generative Grammar*. The Hague. Paris : Mouton, 1978. 95 p.

Collins Free Online Dictionary. URL : <https://www.collinsdictionary.com>

English Oxford Living Dictionaries. URL : <https://en.oxforddictionaries.com>

Koch P. *Lexical Typology from a Cognitive and Linguistic Point of View. Language typology and language universals. Sprachtypologie und sprachliche Universalien*. Berlin–New-York : Walter de Gruyter, 2001. V. 2. P. 1142–1177.

Longman Dictionary of Contemporary English. URL : <https://www.ldoceonline.com>

Merriam-Webster. URL : <https://www.merriam-webster.com>

REFERENCES

- Velikij tlumachnij slovník suchasnoyi ukrajinskoyi movi (z dod. i dopov.) / uklad. i golov. red. V. T. Busel. Kiyiv–Irpin : VTF «Perun», 2005. 1728 s.
- Ivanenko N. V. Sistemno-strukturna organizaciya leksiko-semantichnogo polya dobro v ukrajinskij ta anglijskij movah. *Naukovij visnik Hersonskogo derzhavnogo universitetu. Seriya Lingvistika*. Herson : HDU, 2007. Vip. 5. S. 60–64.
- Materinska O. Meronimiya yak logiko-klasifikacijnij zasib organizaciji leksichnogo fondu. *Naukovi zapiski. Seriya: Filologichni nauki (movoznavstvo)* : u 4 ch. Kirovograd : RVV KDPU im. V. Vinnichenka, 2009. Vip. 81 (1). S. 24–27.
- Slovník ukrajinskoyi movi : v 11 t. / red. kol. : I. K. Bilodid (gol. red.) ta in. Kiyiv : Vid-vo «Naukova dumka», 1973. T. 4: I–M. 840 s.
- Slovník ukrajinskoyi movi : v 11 t. / red. kol. : I. K. Bilodid (gol. red.) ta in. Kiyiv : Vid-vo «Naukova dumka», 1974. T. 5: N–O. 840 s.
- Slovník ukrajinskoyi movi : v 11 t. / red. kol. : I. K. Bilodid (gol. red.) ta in. Kiyiv : Vid-vo «Naukova dumka», 1977. T. 8: PRIRODA–RYAHTLIVIJ. 929 s. Slovník ukrajinskoyi movi : v 11 t. / red. kol. : I. K. Bilodid (gol. red.) ta in. Kiyiv : Vid-vo «Naukova dumka», 1978. T. 9: S. 918 s.
- Slovník ukrajinskoyi movi : v 11 t. / red. kol. : I. K. Bilodid (gol. red.) ta in. Kiyiv : Vid-vo «Naukova dumka», 1979. T. 10: T–F. 659 s.
- Slovník ukrajinskoyi movi : v 11 t. / red. kol. : I. K. Bilodid (gol. red.) ta in. Kiyiv : Vid-vo «Naukova dumka», 1980. T. 11: H–B. 700 s.
- Udinska A. G. Metonimiya i sinekdoha na poznachennya lyudini (na materialy anglijskoyi ta ukrajinskoyi mov). *Tipologiya movnih znachen u diahronichnomu ta zistavnomu aspektah* : zb. nauk. pr. Doneck : DonNU, 2004. Vip. 10. S. 42–56.
- Shevchuk O. O. Leksiko-semantichna grupa «naselenij punkt» v shidnoslov'yanskij movah: zistavnij aspekt. *STUDIA LINGUISTICA* : zb. nauk. prac. Kiyiv : VPC «Kiyivskij universitet». 2011. Vip. 5. Ch. 1. S. 216–220.
- Breugel F. van. Comparative Metric Semantics of Programming Languages: Nondeterminism and recursion. Boston : Birkhauser, 1998. 219 p.
- Cambridge Dictionary, available at: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/>
- Chomsky N. Topics in the Theory of Generative Grammar. The Hague. Paris : Mouton, 1978. 95 p.
- Collins Free Online Dictionary, available at: <https://www.collinsdictionary.com>
- English Oxford Living Dictionaries, available at: <https://en.oxforddictionaries.com>
- Koch P. Lexical Typology from a Cognitive and Linguistic Point of View. *Language typology and language universals. Sprachtypologie und sprachliche Universalien*. Berlin–New-York : Walter de Gruyter, 2001. V. 2. P. 1142–1177.
- Longman Dictionary of Contemporary English, available at: <https://www.ldoceonline.com>
- Merriam-Webster, available at: <https://www.merriam-webster.com>

ПРЯМА ТА ОПОСЕРЕДКОВАНА АКТУАЛІЗАЦІЯ АРХІСЕМИ «НАСЕЛЕНИЙ ПУНКТ» В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ: ЗІСТАВНИЙ АСПЕКТ

Оксана Кодубовська

Анотація.

Статтю присвячено зіставному аналізу прямої та опосередкованої актуалізації архісеми «населений пункт» в англійській та українській мовах. Системна організація лексики робить можливим її опис, створення класифікації та виокремлення відносин між окремими одиницями. Залучення терміну *лексико-семантична група*, що об'єднує слова завдяки ядерному елементу їхньої семної структури, архісемі, уможливорює вивчення лексики на позначення населеного пункту. Метою статті є виявлення ізоморфних та аломорфних рис актуалізації архісеми «населений пункт» в англійській та українській мовах. В ході дослідження до лексико-семантичної групи *населений пункт* відносимо угруповання іменників, які актуалізують архісему «населений пункт» прямо або опосередковано у своїй семній структурі. Пряма актуалізація в англійській та українській мові відбувається за рахунок використання в словникових дефініціях лексичних одиниць *inhabited (populated / settled) place (area)* та *населений пункт*. Опосередкована актуалізація архісеми має місце, якщо апелювати визначаються в словникових дефініціях за допомогою інших лексем на позначення населеного

пункту. Результати дослідження демонструють наявність як ізоморфних, так і аломорфних рис у значенні зіставлюваної лексики в англійській та українській мовах.

Ключові слова: архісема, населений пункт, лексико-семантична група, апелятив, лексема, ізоморфні риси, аломорфні риси.

Received 05 November 2019

Reviewed 19 November 2019

Similarity index by UnicheckTM: 13.2 %